

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

A Study of Practical Strategies for the Best Practice of the Family Development Centers in Communities of Thakho Sub-District Administrative Organization, Meaung District, Nakhon Panom Province

หัสพระชัย ภูวงค์¹ และสิทธิชัย ตันศรีสกุล²

Husphrachai Phoo Wong¹ and Sithichai Tansrisakul²

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีความมุ่งหมายการศึกษาเพื่อศึกษาระดับการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน รวมถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และศึกษาหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .97 โดยกำหนดตัวแปรอิสระ 6 ตัวแปร คือ ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสถานที่ ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ และด้านการมีส่วนร่วม สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า

1. แนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านสถานที่ ด้านโครงสร้าง ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้
2. ปัจจัยที่มีส่งผลต่อแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านโครงสร้าง ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ และด้านงบประมาณ โดยตัวแปรดังกล่าวสามารถสามารถอธิบายผลการผันแปรได้ร้อยละ 90.71 ($R^2 = 0.971$, $F = 2055.541$)

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขา รัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์ (ร.ป.ด. : รัฐประศาสนศาสตร) อาจารย์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. แนวทาง/ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ดังนี้ ควรจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลทำค้ออย่างเพียงพอ ควรมีปรับปรุงศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลทำค้อให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงาน ควรจัดให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลทำค้อได้ไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆอย่างต่อเนื่อง คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลทำค้อควรให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลทำค้ออย่างต่อเนื่อง และควรส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชน ตำบลทำค้อได้เข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลทำค้ออย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : แนวปฏิบัติที่ดี

ABSTRACT

The objectives of the research were to study the practical strategies for the best practice of the family development centers in communities of Thakho Sub-District Administrative Organization, Meaung District, Nakhon Panom Province, to analyze factors affecting job performance efficiency of the centers and to find useful suggestions for problem solutions and job performance improvement. The sample subjects were 371 of which were selected by multi-stage sampling. The data was collected by a five-point-rating scale questionnaire with .97 reliability index. The variables consisted of organizational structure, personnel, budget, workplace, equipment and public participation. The statistics used were mean and standard deviation. Multiple Linear Regression Analysis was used for hypothesis testing at the 05 level of the statistical significance.

Results of the research were as follows:

1. The research findings showed that the overall practical strategy for the best practice of the family development centers in communities of Thakho Sub-District Administrative Organization, Meaung District, Nakhon Panom Province was at a moderate level. One high-rated item of the best practice was public participation. Five moderate rated items of the best practice were workplace, organizational structure, personnel, budget and equipment respectively.

2. The factors affecting the practical strategies for the best practice consisted of workplace, personnel, organizational structure, equipment and budget respectively. The variance index of the variables was 90.71% ($R^2 = 0.971$, $F = 2055.541$).

3. In conclusion, the study suggests that the budget should be provided sufficiently to the family development centers. The centers should be continuously developed for job performance efficiency. Study trip to the best practice projects should be organized for the personnel of the family development centers. The working staff and members of the centers should always be provided for the opportunity to participate in the management of the centers.

Key word : Best Practice.

บทนำ

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหลัก เป็นแกนหลักของสังคมไทย ที่เป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลากหลายรูปแบบ หลายลักษณะนอกเหนือจากครอบครัวที่สมบูรณ์ทั้งบิดามารดาและบุตร สมาชิกในครอบครัวต้องรู้จักรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง สามารถผนึกกำลังเป็นพลังสร้างคนในครอบครัว ให้มีความสุขและมีคุณภาพ ทุกคนต้องตระหนักว่า ตนเองมีหน้าที่สร้างสถาบันครอบครัวให้มั่นคงด้วยการกระชับความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว โดยการมอบ ความรัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทรให้กันและกัน เนื่องจากครอบครัวที่อบอุ่น จะช่วยเสริมสร้างสังคมให้น่าอยู่และสันติสุขมากยิ่งขึ้น (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2554 : 4)

ครอบครัวอบอุ่นเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น เป็นภูมิคุ้มกันที่ช่วยป้องกันสมาชิกในครอบครัวให้ปลอดภัยจากปัญหาต่างๆ อันได้แก่ ยาเสพติด เอ็ดส์ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การค้าหญิงและเด็ก ฯลฯ ครอบครัวมั่นคงเข้มแข็งจะส่งผลให้ประเทศเจริญก้าวหน้าและมั่นคง

ครอบครัวเป็นสถาบันหลักทางสังคมที่เล็กที่สุด ที่เป็นบริบทรากฐานของการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ เนื่องจากครอบครัวเป็นแหล่งกำเนิดหล่อหลอมปลูกฝังสิ่งที่ดี และขัดเกลาทางสังคมให้สมาชิกเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ สถาบันครอบครัวจึงถือเป็นสถาบันเริ่มต้นในการพัฒนามนุษย์ไปสู่สังคม ถ้าสถาบันครอบครัวมีความอบอุ่นและเข้มแข็ง สมาชิกในครอบครัวก็จะมีคุณภาพ สามารถเผชิญกับสภาพการณ์ปัจจุบันได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม

ครอบครัวในปัจจุบันเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในครอบครัว และปัจจัยแวดล้อมในชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผลกระทบต่อแบบแผนการ

ดำเนินชีวิตของครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าครอบครัวไทยมีลักษณะหลากหลายยิ่งขึ้นและสมาชิกในครอบครัวมีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากเดิม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจยังผลให้เกิดความสั่นคลอนของสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างและความสัมพันธ์หรือพันธะระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ที่มีต่อกันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคมและประเทศ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2554 : 4-5) ซึ่งปัญหาต่างๆ แบ่งออกเป็นเรื่องๆ ดังต่อไปนี้

1. ความยากจน ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวจำนวนมากประสบปัญหาความเดือดร้อนด้านเศรษฐกิจมากที่สุด ส่งผลกระทบต่ออาชีพและรายได้โดยตรง หัวหน้าครอบครัว ตกงาน ทำให้ขาดรายได้จนเจือครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม รองลงมาเป็นกลุ่มรับจ้างใช้แรงงานและทำงานประจำรับเงินเดือน

2. การแพร่ระบาดของยาเสพติด พบมากในกลุ่มวัยรุ่นอายุ 15 - 24 ปี ทั้งหญิงและชาย สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญ บิดา มารดาหย่าร้าง เด็กขาดความอบอุ่น ได้รับการเลี้ยงดูแบบอิสระ ปล่อยตามสบาย ทำให้ขาดที่พึ่ง หรือการชี้แนะให้คำปรึกษา ทำให้ขาดการควบคุมตนเอง พักอาศัยอยู่ในบริเวณที่ซื้อขายยาเสพติด และเพื่อนมีส่วนสำคัญที่ชักจูงให้เริ่มเสพยาเสพติด

3. การติดเชื้อโรคเอดส์ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นและผู้ใช้แรงงาน นำไปสู่การติดเชื้อและเสียชีวิตจากโรคเอดส์ ทำให้แพร่เชื้อไปยังสมาชิกในครอบครัว เมื่อพ่อแม่ติดเชื้อและเสียชีวิตลง ลูกที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้กลายเป็นเด็กกำพร้าไร้ที่พึ่ง

4. ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การกระทำรุนแรงต่อเด็กและสตรีในครอบครัว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อครอบครัวของฝ่ายชาย การใช้อำนาจหรืออารมณ์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาและมีพฤติกรรมก้าวร้าวในสิ่งเสพติด

ทำให้เกิดการทะเลาะวิวาท และทำร้ายกันทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

5. สัมพันธภาพภายในครอบครัวเสื่อมถอยลง พ่อ-แม่ ไม่ได้ทำบทบาทหน้าที่ของตนเต็มที่ ละเลยการอบรมปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยม รวมทั้งการหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ผลักภาระโดยให้เป็นหน้าที่ของสถาบันอื่นในสังคมมากขึ้น เช่น สถาบันการศึกษา สื่อมวลชน ฯลฯ

6. เด็กถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูเพื่อให้มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ขาดความรักความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู มีทั้งเด็กถูกทอดทิ้งปล่อยปละละเลย เด็กกำพร้า เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ

7. ผู้สูงอายุถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพัง ไม่ได้ได้รับความสนใจดูแลเท่าที่ควร โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบทเป็นจำนวนมากถูกทอดทิ้งให้รับภาระเลี้ยงดูหลาน เนื่องจากพ่อแม่ไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในวัยควรจะได้พักผ่อน ต้องรับผิดชอบดูแลเด็กที่ยังช่วยตนเองไม่ได้ ในภาวะที่ผู้สูงอายุเองก็ต้องการให้ดูแลเกื้อหนุน

8. ปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่อชุมชนและสังคมมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ มีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น จึงเป็นแนวโน้มที่น่าเป็นห่วง เพราะการที่สมาชิกในสังคมไม่ได้สังสรรค์ร่วมมือกัน โอกาสที่จะสร้างพลังในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติจะเป็นไปด้วย ความยากลำบากมากขึ้น (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2547 : 2-3)

ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ ในการส่งเสริมการสร้างสถาบันครอบครัวให้อยู่อย่างเข้มแข็งโดยมอบเป็นภารกิจหลักของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้ดำเนินการ ในปี 2547 สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้มอบหมายให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแต่ละจังหวัดร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์พัฒนา

ครอบครัวในชุมชนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสถาบันครอบครัวในลักษณะบูรณาการจากทุก ภาคส่วนในสังคม เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีศูนย์รวมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่มีการบริหาร การจัดการโดยชุมชน ในรูปของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และเพื่อสร้างโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถาบันครอบครัวที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารงานและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างยั่งยืน

โดยศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จะทำหน้าที่ สำรวจปัญหาด้านครอบครัวในพื้นที่หมู่บ้าน/ตำบล จัดทำข้อมูลเพื่อให้ทราบว่า แต่ละหมู่บ้านมีกลุ่มบุคคลเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือ ด้านต่างๆ มากน้อยเพียงไร เพื่อศูนย์ฯ จะได้วางแผน ในการจัดทำกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านครอบครัว เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดี ให้แก่สมาชิกในครอบครัวในหมู่บ้าน/ตำบล และเฝ้าระวังปัญหาเยาวชนเสกติด และความรุนแรงในครอบครัว ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ตำบล ตามผลการสำรวจข้อมูล เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัว ต่างๆ ภายในหมู่บ้าน/ตำบลมีสัมพันธภาพที่ดี มีความรักใคร่สมานฉันท์ รู้จักวิธีการสื่อสารภายในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสมาชิกในครอบครัวมีความเอื้อเฟื้อและดูแล เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่ครอบครัวเข้มแข็งต่อไป

ซึ่งจังหวัดนครพนมโดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ก็เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานดังกล่าว โดยได้จัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา ซึ่ง ณ ปี 2557 จังหวัดนครพนมได้มีการจัดตั้งศูนย์ไปแล้วทั้งสิ้น 98 ศูนย์ และได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว แต่ผู้ศึกษาที่เป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชนภาพรวมของ

จังหวัด พบว่าศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนแต่ละศูนย์ฯยังดำเนินงานไม่ได้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติเดียวกัน ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา แนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม เนื่องจากศูนย์ฯดังกล่าวได้รับการคัดเลือกเป็นศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนดีเด่นมาอย่างต่อเนื่อง ทุกปี เพื่อจะได้นำข้อมูลจากการศึกษาไปพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนอื่นๆให้มีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนอื่นๆ นำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม
3. เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ

สมมติฐานการศึกษา

การศึกษครั้งนี้ ผู้ศึกษากำหนดสมมติฐานของการศึกษาไว้ดังนี้

แนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตามตัวแบบการจัดการที่มุ่งเน้นสมรรถนะขององค์การมีผลต่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัว ในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม”

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม เท่านั้น

2. ประชากร

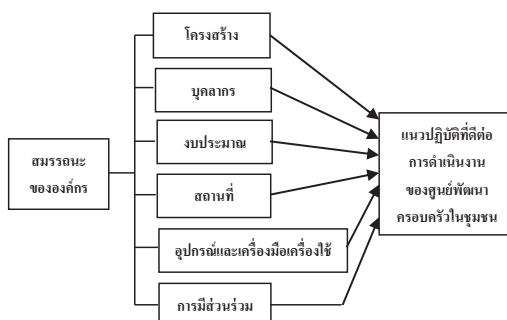
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ และสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชนตำบลท่าค้อ 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 8,985 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ. 2558)

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ และสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชนตำบลท่าค้อ 14 หมู่บ้าน จำนวน 367 คน ผู้ศึกษาหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตามตารางของเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) แต่ในการศึกษาผู้ศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 371 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

4. กรอบทฤษฎี แนวคิดในการศึกษา

ใช้ตัวแบบการจัดการ (Management Model) (วรเดช จันทรศร . 2548 : 135-153)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ และสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชนตำบลท่าค้อ 14 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 8,985 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ. 2558)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ และสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชนตำบลท่าค้อ 14 หมู่บ้าน จำนวน 367 คน ผู้ศึกษาหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตามตารางของเครจซี่และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) แต่ในการศึกษาผู้ศึกษาใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 371 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม มีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยใช้แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำแบบสอบถามไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จึงนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ คือ ตำบลดงขวาง จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Total Correlation) (ค่าที่

คำนวณได้มีค่าตั้งแต่ -1.00 ถึง 1.00 ค่าที่ถือว่าใช้ได้มีค่าระหว่าง 0.20 ถึง 1.00) และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของคอนบราซ (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2530 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองและแนะนำตัวผู้ศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้ศึกษาได้แต่งตั้งผู้ช่วยผู้ศึกษาหมู่บ้านละ 1 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และสถิติร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับแนวปฏิบัติของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย () และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวปฏิบัติของการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ใช้ค่าสถิติการวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ .05

4. การวิเคราะห์สรุปแนวทาง/ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน โดยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเรียงลำดับความถี่ในแต่ละประเด็นแล้วนำมาสรุปในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเป็น ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุโดยเฉลี่ย 44.59 ปี มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ย 9,938.10 บาท /เดือน และส่วนใหญ่มียาตำแหน่งเป็นสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชน

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคือ อำเภอมือง จังหวัดนครพนมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ด้านสถานที่ ด้านโครงสร้าง และด้านบุคลากร ตามลำดับ และพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการกำหนดโครงสร้างคณะทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการกำหนดระเบียบ หรือข้อบังคับของศูนย์ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการประชุมปรึกษาหารือในการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงานของศูนย์ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการติดต่อ พูดคุย ประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2.2 ด้านบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ บุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ และบุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบล

ท่าคือมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2.3 ด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบล ท่าคือมีการจัดทำบัญชีสรุปการใช้จ่ายงบประมาณ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบและศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือได้กำหนด/วางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณ ตามลำดับ

2.4 ด้านสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ คือ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการกำหนดสถานที่ในการติดต่อได้ง่ายและสะดวก อยู่ในระดับ ปานกลาง 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกดังนี้ ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบล ท่าคือมีการกำหนดสถานที่ในการดำเนินงานที่ชัดเจน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการกำหนดสถานที่ ที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าคือมีการกำหนดสถานที่ที่กว้างขวางเพียงพอต่อการใช้งาน ตามลำดับ

2.5 ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ อุปกรณ์

เครื่องมือ เครื่องใช้ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ตำบลท่าค้อสามารถเข้าใช้งานได้อย่างสะดวก ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อมีการจัดซื้ออุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ให้เพียงพออย่างต่อเนื่อง และอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อจัดให้มีความทันสมัย เหมาะสมต่อการใช้งาน ตามลำดับ

2.6 ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ของตำบลท่าค้อได้ให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบล ท่าค้อ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อได้ให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อได้ให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน พบว่า

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผันแปรของตัวแปรตาม คือ แนวปฏิบัติที่ดีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ปัจจัย คือ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านโครงสร้าง ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ และด้านงบประมาณ

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.094 + (201) x_1 + (.218) x_2 + (.172) x_3 + (.225) x_4 + (.171) x_5$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.986 + (0.216) z_1 + (.226) z_2 + (.198) z_3 + (.290) z_4 + (.216) z_5$$

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผันแปรของตัวแปรตาม คือ แนวปฏิบัติที่ดีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย คือ ด้านการมีส่วนร่วม

4. แนวทาง/ข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จำแนกเป็นรายด้าน และเรียงลำดับตามจำนวนข้อเสนอแนะมากไปน้อย ดังนี้

4.1 ด้านโครงสร้าง ควรมีการกำหนด ขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

4.2 ด้านบุคลากร

4.2.1 ควรมีการจัดให้รางวัล แก่บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้ดี เพื่อเป็นขวัญ กำลังใจ ในการดำเนินงาน

4.2.2 ควรจัดให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อได้ไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

4.3 ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างเพียงพอ

4.4 ด้านสถานที่ ควรมีปรับปรุงศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงาน

4.5 ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้

4.5.1 ควรดำเนินการซ่อมแซมอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ให้สามารถใช้งานได้อยู่เสมอ

4.5.2 ควรจัดให้มีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยและเพียงพอ

4.6 ด้านการมีส่วนร่วม

4.6.1 คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อควรให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างต่อเนื่อง

4.6.2 ควรส่งเสริมให้สมาชิก ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชน ตำบลท่าค้อ ได้เข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างต่อเนื่อง

4.6.3 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อควรให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ผู้ศึกษาได้แบ่งเนื้อหาการอภิปรายผลของระดับการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ผลปรากฏว่า แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ทางศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อมีงบประมาณในการดำเนินงานอย่างจำกัด วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ยังไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอ ประกอบกับบุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อขาดขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน และยังขาดการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ดังที่ อุทัย เลหาวิเชียร. 2544 : 343 -350) ได้กล่าวว่า ปัจจัยทรัพยากรและอำนาจในการจัดสรรทรัพยากร อันได้แก่ อัตรากำลัง ความรู้ความสามารถของบุคลากร งบประมาณ ข่าวสารข้อมูล รวมทั้งสิ่งจูงใจต่างๆ เช่น การเลื่อนขั้นเลื่อนเงินเดือนเป็นกรณีพิเศษ การเลื่อนตำแหน่ง ตลอดจนมาตรการในการลงโทษกรณีการ

ปฏิบัติตามนโยบายล้มเหลว แต่มาตรการเหล่านั้นต้องประกาศให้ผู้ปฏิบัติทราบล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับ ธนพัต เกื้อทาน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และสอดคล้องกับพระมหาสุรไกร คงบุญวาสน์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : ศึกษาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านโครงสร้าง ผลปรากฏว่า แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อยังขาดการติดต่อ พูดคุย ประสานงานกัน อย่างจริงจัง ขั้นตอนการดำเนินงานยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการดำเนินงานของศูนย์ยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร รวมถึงศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อมีการประชุมปรึกษาหารือในการดำเนินงานยังมีไม่บ่อย จึงส่งผลให้ด้านโครงสร้างอยู่ในระดับปานกลาง ดังที่ วรเดช จันทรรศ (2541 : 49-65) ได้กล่าวว่า ซึ่งโครงสร้างขององค์กรที่ต้นนั้นจะต้องมีความสลับซับซ้อนน้อย มีสายการบังคับบัญชาไม่ยาวจนเกินไป มีการติดต่อประสานงานคล่องตัว แต่ถ้าโครงสร้างขององค์กรเป็นองค์กรขนาดใหญ่มีความสลับซับซ้อนมาก สายการบังคับบัญชายาว ยึดกฎระเบียบมาก ย่อมทำให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

1.2 ด้านบุคลากร ผลปรากฏว่า แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อยังขาดการชมเชย หรือให้รางวัลแก่บุคลากรเพื่อ

เป็นขวัญ กำลังใจในการดำเนินงาน บุคลากรของศูนย์ ยังมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อได้จัดให้บุคลากรไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นภายนอกค่อนข้างน้อย บุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อย่างขาดการพัฒนาความรู้ที่จะมาพัฒนาศูนย์ รวมถึงบุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อบางคนยังขาดความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงส่งผลให้ด้านบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ดังที่ วรเดช จันทรร (2541 : 49-65) ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ถ้านโยบายที่กำหนดขึ้นมีความต้องการบุคลากรผู้ปฏิบัติเป็นจำนวนมาก และมีความรู้ความสามารถตรงตามลักษณะงาน แต่ถ้าบุคลากรในระบบราชการมีไม่เพียงพอหรือบุคลากรไม่มีความรู้และความสามารถในการเข้าร่วมปฏิบัติในนโยบายนั้นได้ ก็ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ยกตัวอย่างในระบบราชการไทย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทมักจะประสบกับปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรมาก เพราะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมักจะสมัครใจปฏิบัติงานในเขตเมืองมากกว่าปฏิบัติงานในชนบท ทั้งนี้ เพราะความก้าวหน้ามีมากกว่ากัน และในอดีตที่ผ่านมาคนดีมีฝีมือหรือคนเก่งไม่ได้เข้าไปปฏิบัติงานในชนบท แต่มักจะเป็นคนที่มีปัญหาในระบบราชการ เช่น ย้ายเพราะมีความผิดทางวินัย หรือไม่มีทางเลือกอื่น คนเก่งที่มีระบบอุปถัมภ์ก็จวนอยู่จึงมีโอกาสปฏิบัติงานในเมืองเป็นส่วนใหญ่ คนที่ปฏิบัติงานในชนบทที่ห่างไกลจึงนำนโยบายไปปฏิบัติไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

1.3 ด้านงบประมาณ ผลปรากฏว่า แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อมีงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินการ งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังไม่เพียงพอ ศูนย์พัฒนา

ครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อได้จัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนก็ไม่ได้การสนับสนุนเท่าที่ควร การกำหนด/วางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด จึงส่งผลให้ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ดังที่ วรเดช จันทรร (2541 : 49-65) ได้กล่าวว่า สมรรถนะขององค์การจะมีมากขึ้นถ้าได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ มีการยืดหยุ่นในเรื่องระเบียบข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้้องค์การมีความคล่องตัวในการปฏิบัติมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าหากการนำนโยบายไปปฏิบัติถูกจำกัดด้านงบประมาณสนับสนุน และมีระเบียบข้อบังคับในการใช้งบประมาณมากก็อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติและอาจมีผลมาถึงความล้มเหลวในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่วนรวมด้วย

1.4 ด้านสถานที่ ผลปรากฏว่า แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อย่างขาดการปรับปรุงสถานที่ในการดำเนินงาน สถานที่ไม่กว้างขวางเพียงพอต่อการใช้งาน รวมถึงสภาพแวดล้อมยังไม่ที่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน และการกำหนดสถานที่ในการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน จึงส่งผลให้ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง ดังที่ วรเดช จันทรร (2548 : 135-153) ได้กล่าวว่า นโยบายจะประสบความสำเร็จต้องอาศัย สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก หน่วยงานที่มีสมรรถนะภายในค่อนข้างสูงจะมีโอกาสที่นำเอานโยบายไปปฏิบัติอย่างประสบความสำเร็จค่อนข้างมาก

1.5 ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ ผลปรากฏว่า แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ ยังขาดอุปกรณ์

เครื่องมือ เครื่องใช้อย่างเพียงพอ และยังมีบางส่วนที่ไม่สามารถใช้งานได้ รวมถึงอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ ยังไม่มีความทันสมัย เหมาะสมต่อการใช้งานเท่าที่ควร และยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร ดังที่ วรเดช จันทรร (2541 : 49-65) ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยี ปัญหาด้านสมรรถนะขององค์การจะทวีมากขึ้น ถ้าหากองค์การที่รับผิดชอบ ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้และเทคโนโลยีที่จำเป็นอย่างเพียงพอ หรือทันต่อเวลา หรือเครื่องมืออุปกรณ์ไม่ทันสมัย เช่น “นโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ” ถ้าอาวุธ เครื่องมือสื่อสาร เครื่องมือตรวจสารเสพติด ยานพาหนะ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เพียงพอ หรือเก่าล้าสมัย การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จก็คงจะยาก

1.6 ด้านการมีส่วนร่วม ผลปรากฏว่า แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ของตำบลท่าค้อ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ คณะทำงาน ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ และสมาชิก ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชน ตำบลท่าค้อ ได้ให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ ได้ให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ จึงส่งผลให้อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผันแปรของตัวแปรตาม คือ แนวปฏิบัติที่ดีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ปัจจัย คือ ด้านสถานที่ ด้าน

บุคลากร ด้านโครงสร้าง ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือ เครื่องใช้ และด้านงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจะมีประสิทธิภาพนั้นอาคารสถานที่จะต้องมีความเหมาะสม เป็นสัดส่วน รวมถึงบุคลากร ผู้ดำเนินงานศูนย์จะต้องมีอย่างมีเพียงพอ มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานศูนย์ ด้านโครงสร้างผู้บริหาร กรรมการศูนย์จะต้องให้ความสนใจ สนับสนุน และเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์อย่างต่อเนื่องและจริงจัง ประกอบกับทางศูนย์จะต้องมีเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยและเพียงพอต่อการดำเนินงานศูนย์ รวมถึงผู้บริหารจะต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้ทางศูนย์อย่างเพียงพอ ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลให้ทางศูนย์ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป ดังที่ อุทัย เลหาวิเชียร. 2544 : 343-350) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นต้องอาศัยทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกองค์การ ปัจจัยภายในองค์การที่สำคัญก็คือทรัพยากรในการบริหารจะต้องเพียงพอ มีมาตรฐานในการปฏิบัติงานที่ดี มีระบบการติดต่อสื่อสารที่ดี การมีภาวะผู้นำที่ดีการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและมีระบบการติดตามประเมินผลที่ดี ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ การสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง สภาวะเศรษฐกิจและสังคมขณะนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และสังคม ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และสอดคล้องกับ พระมหาสุรไกร คงบุญวาสน์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : ศึกษาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร กระบวนการนำนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติในศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 44.59 ปี มีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ย 9,938.10 บาท /เดือน และส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชน

2. ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ ด้านสถานที่ ด้านโครงสร้าง และด้านบุคลากร ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน พบว่า

3.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผันแปรของตัวแปรตาม คือ แนวปฏิบัติที่ดีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 5 ปัจจัย คือ ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านโครงสร้าง ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ และด้านงบประมาณ

3.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผันแปรของตัวแปรตาม คือ แนวปฏิบัติที่ดีต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ปัจจัย คือ ด้านการมีส่วนร่วม

4. แนวทาง/ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ดังนี้ 1) ควรจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างเพียงพอ 2) ควรปรับปรุงศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงาน 3) ควรจัดให้บุคลากรของศูนย์พัฒนา

ครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อได้ไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ อย่างต่อเนื่อง 4) คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อควรให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างต่อเนื่อง และ 5) ควรส่งเสริมให้สมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชนตำบลท่าค้อได้เข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาช่วยเหลือและให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีจาก รศ.ดร.สิทธิชัย ต้นศรีสกุล อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ชำนาญการทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการศึกษาครั้งนี้จนทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประกอบด้วย นายพิมาน วงศ์อภัย ตำแหน่ง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม นายอนุศาสน์ พลาวีเคราะห์ ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มนโยบายและวิชาการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม นางสาวอารยลลิตศิตยา โพธาราชกร ตำแหน่ง นักวิชาการเงินและบัญชี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม และขอขอบพระคุณคณะกรรมการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเจ้าหน้าท้องถื่นการบริหารส่วนตำบลท่าค้อ และสมาชิกศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน/ประชาชนตำบลท่าค้อ 14 หมู่บ้าน ที่กรุณาให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้

ท้ายสุดนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ญาติพี่น้อง ภรรยาและบุตร ที่ได้ให้กำลังใจให้การสนับสนุน ส่งเสริมในทุกๆ ด้าน คุณประโยชน์อันเกิดจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นผลมาจากความกรุณาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้ง จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาแนวทาง/ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาส่งผลต่อประสิทธิภาพในการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน ผู้ศึกษาขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรจัดสรรงบประมาณให้ศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างเพียงพอ

1.2 ควรมีปรับปรุงศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงาน

1.3 ควรจัดให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อได้ไปศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ อย่างต่อเนื่อง

1.4 คณะทำงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อควรให้การสนับสนุนและเข้าร่วมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้ออย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

2.2 ควรศึกษาถึงรูปแบบในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนองค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม

เอกสารอ้างอิง

ธนพัธ เกื้อทาน. (2553). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พระมหาสุรไกร คงบุญวาสน์. (2553). กระบวนการนโยบายส่งเสริมสถาบันครอบครัวไปปฏิบัติ : ศึกษาศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ ศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วเรศ จันทรร. (2541). การนำนโยบายไปปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : หจก. สหยาบสื่อและการพิมพ์จำกัด.

_____. (2548). ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : หจก. สหยาบสื่อและการพิมพ์จำกัด.

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2554). คู่มือการจัดตั้งและการดำเนินงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

_____. (2547). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547-2556. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ. (2558). คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนตำบลท่าค้อ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. นครพนม : องค์การบริหารส่วนตำบลท่าค้อ.

อุทัย เลาหิเชียร. (2544). รัฐประศาสนศาสตร์ : ลักษณะวิชาและมิติต่างๆ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

